

Razvoj ruralnog turizma

Škrget, Josipa

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:186173>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
"Dr. Mijo Mirković"

JOSIPA ŠKRGET

RAZVOJ RURALNOG TURIZMA

Završni rad

Pula, 2019.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
"Dr. Mijo Mirković"

JOSIPA ŠKRGET

RAZVOJ RURALNOG TURIZMA

Završni rad

JMBAG: 0303058312, redovna studentica

Studijski smjer: turizam

Predmet: Ekonomija doživljaja

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Trgovina i turizam

Mentor: doc. dr. sc. Aljoša Vitasović

Pula, 2019.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Josipa Škrget, kandidat za prvostupnicu ekonomije/poslovne ekonomije, smjera Turizam ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

Josipa Škrget

U Puli, 06.03., 2019 godine

IZJAVA

o korištenju autorskog djela

Ja, Josipa Škrget dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Razvoj ruralnog turizma koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 06.03.2019 (datum)

Potpis

Josipa Škrget

SADRŽAJ

1. UVOD.....	2
1.1. Predmet i problem istraživanja	2
1.2. Ciljevi istraživanja.....	2
1.3. Metode istraživanja	3
1.4. Struktura rada	3
2. RURALNI TURIZAM.....	4
2.1. Koncept ruralnog turizma	6
2.2. Obilježja ruralnih područja.....	7
2.3. Ruralna turistička destinacija.....	8
3. "RURALNOST I RURALNI TURIZAM" I ODRŽIVI RAZVOJ	10
3.1. Ključni faktori uspjeha ruralnog turizma.....	11
3.2. Ruralni turizam kao čimbenik ruralnog razvoja	11
4. SEOSKI TURIZAM	12
4.1. Povijest seoskog turizma.....	13
4.2. Razvoj seoskog turizma	14
5. RURALNI TURIZAM U HRVATSKOJ	16
5.1. Ruralni turizam po regijama	19
5.2. Ponuda i potražnja ruralnog turizma.....	21
5.3. Budućnost i preporuke za ruralni turizam	23
5.4. Swot analiza-ruralni turizam u hrvatskoj.....	24
6. PRIMJERI SEOSKOG TURIZMA.....	25
7. ZAKLJUČAK	34
8. LITERATURA.....	35

1.UVOD

Razvojem ruralnog turizma receptivna turistička zemlja ili receptivna regija ne razvija ruralni turizam samo na svom području, već dodatno razvija i susjedna geografska područja omogućivši na taj način i njihovu turističku valorizaciju.

Ruralni turizam doprinosi očuvanju prirodne i kulturno-povijesne baštine receptivne sredine, sprječava iseljavanje iz tzv. "pasivnih krajeva" te potiče revalorizaciju autohtonih vrijednosti receptivnog kraja.

Primjer Hrvatske, kao turističke zemlje sa značajnim potencijalima za razvoj ruralnog turizma u praktički svim njenim regijama - slično kao što je to slučaj i u drugim receptivnim zemljama – prikazani su svi problemi i poteškoće na koje nailazi receptivna zajednica pokušavajući razviti ruralni turizam.

1.1.Predmet i problem istraživanja

Predmet istraživanja ovog završnog rada je prikazati ruralna područja u kojima prevladava prirodno okruženje, seoski okoliš, mala naselja i sela, zaseoci, izdvojena poljoprivredna gospodarstva, s poljoprivredom i šumarstvom kao glavnim gospodarskim granama, a najčešće ih odlikuje loša gospodarska i demografska slika te značajno zaostajanje za urbanim sredinama. S ciljem razvoja ruralnih područja, značajnu ulogu zauzima ruralni turizam.

Problem istraživanja vidljiv je kad pojedinci često posežu za putovanjima u ruralna područja s ciljem relaksacije i razonode, uslijed velikih promjena u stilu života, starenja populacije i sve izražajnijeg stresnog i ubrzanog načina življenja. U ovom radu naglasak je stavljen na analizu ruralnog turizma Hrvatske kako bi se dobio uvid u njegov značaj prilikom razvoja ruralnih područja.

1.2.Ciljevi istraživanja

Cilj rada je dati uvid u glavne teorijske odrednice ruralnog turizma i njegovu ulogu prilikom ruralnog razvoja te analizirati predmet istraživanja na primjeru Republike Hrvatske kako bi se uočio značaj ruralnog turizma prilikom razvoja ruralnih područja u Hrvatskoj.

1.3. Metode istraživanja

Završni rad se temelji na literaturi koja obuhvaća znanstvene i stručne članke, internetske izvore i knjige vezane uz predmet istraživanja te na znanstvenim metodama korištenim pri pisanju rada.

U radu su korištene metode analize i sinteze, induktivna i deduktivna metoda te metode komparacije, deskripcije i kompilacije.

1.4. Struktura rada

Rad obuhvaća pet poglavlja računavši uvod i zaključni dio. Na početku rada nalaze se uvodne napomene prilikom kojih se objašnjava predmet i problem istraživanja, ciljevi koji se žele postići pisanjem, znanstvene metode koje su korištene prilikom pisanja te sama struktura rada.

Drugi dio iznosi pojam ruralnog turizma, njegov koncept i obilježja.

Treći dio iznosi ruralnost i ruralni turizam" i održivi razvoj, te ključne faktore uspjeha ruralnog turizma, kao i čimbenike ruralnog razvoja.

Četvrti dio govori o seoskom turizmu, i o njegovoj povijesti.

Peti dio govori o ruralnom turizmu u Hrvatskoj, po regijama, kao i ponuda i potražnja ruralnog turizma.

Na kraju rada iznesen je zaključak, literatura, popis tablica i grafova.

2. RURALNI TURIZAM

Stručna literatura nudi različite definicije ruralnog (seoskog) turizma, od onih koje ga promatraju kroz prizmu prostora, odnosno definiraju ga kao 'turizam koji se događa na ruralnom području', do onih koje uključuju široki spektar aktivnosti i elemenata cjelovitog proizvoda ruralnog turizma, kao što je rekreacija i aktivnosti u ruralnom okruženju, uživanje u ruralnom ambijentu, užitak u prirodi i ljepoti krajolika, kulturnom turizmu, turizmu na seoskim domaćinstvima, i tako dalje. Za potrebe ovog plana, a uzimajući u obzir činjenicu da se između ostalog ruralni (seoski) turizam temelji i na različitim aktivnostima, okvir za definiranje ruralnog turizma temelji se na sljedećem:

'Pojam 'ruralni turizam' koristi se onda kada je ruralna kultura ključna komponenta proizvoda u ponudi destinacije.'

(WTO) 'Razlikovna karakteristika turističkih proizvoda ruralnog turizma jest nastojanje da se gostima omogući personalizirana usluga, te da im se približe fizičke i ljudske karakteristike ruralnog područja, i da im se što je više moguće omogući sudjelovanje u aktivnostima, tradicijama i načinu života lokalnih ljudi.'

(OECD) 'Unutar ekonomije turizma, ruralni turizam definira se kao turistička valorizacija agrarnih područja, prirodnih resursa, kulturnog nasljeđa, ruralnih naselja, lokalnih tradicionalnih običaja i proizvoda kroz posebno oblikovane turističke proizvode koji reflektiraju identitet područja i zadovoljavaju potrebe gostiju u smislu smještaja, usluga hrane i pića, rekreacije i aktivnosti, animacije i ostalih usluga, sa ciljem održivog lokalnog razvoja, ali i pružanjem adekvatnih odgovora na potrebe današnjeg gosta unutar novostvorenih odnosa grada i sela (ruralnog područja).'

(EuroTer) Obzirom na visoku gustoću naseljenosti u Europi, priroda i kultura su usko povezane, te se iz tog razloga često unutar ruralnog turizma ističe agroturizam (odmor na farmama), turizam u prirodi (nature tourism), zeleni (green) turizam, specijalni interesi (gastronomija i vino, promatranje biljnog i životinjskog svijeta, itd.), i aktivni odmor (jahanje, biciklizam, šetnje, itd.), te povijesni i kulturni oblici turizma.

1

¹ Ibidem

U tom smislu, danas je moguće identificirati najprisutnije oblike turističkih aktivnosti na ruralnim područjima:

Tablica 1. Oblici turističkih aktivnosti u ruralnim područjima

Agroturizam, seosko gospodarstvo, Farme	Doživljaj tradicionalnih agrarnih aktivnosti
Aktivnosti u prirodi	rekreacija i odmor u prirodi
Eko-turizam	Vrsta odgovornog turizma koji podržava zaštitu prirodnih resursa i održavanje razine blagostanja / socijalne vrijednosti lok. Populacije
Ruralno iskustvo (seoski turizam)	Turisti uranjaju u svakodnevni seoski život
Kulturni turizam u ruralnom području	Kultura, povijest, arheologija i ostale kulturne odrednice ruralnog područja
Ostali oblici turizma	Touring ruralnih predjela, događaji, festivali, rekreacija na otvorenom, proizvodnja lokalnih suvenira, polj. proizvoda itd.

2.1. Koncept ruralnog turizma

Prema Svjetskoj turističkoj organizaciji, ruralni turizam temelji se na prirodnim resursima, ruralnom nasljeđu, ruralnom načinu života i ruralnim aktivnostima, odnosno, aktivnostima u ruralnom prostoru:

Slika 1: Koncept ruralnog turizma

Izvor: Svjetska turistička organizacija

Uzmemo li dalje u obzir činjenicu da se poimanje ruralnog turizma razlikuje u zemljama Europe (na primjer, u Sloveniji je ključni oblik ruralnog turizma obiteljskim domaćinstvima, u Mađarskoj su to usluge i aktivnosti koje se nude u ruralnom ambijentu, itd.). No, zajednički ključni elementi ruralnog turizma u svim europskim zemljama / destinacijama su:

- Ruralno okruženje / mirna sredina
- Očuvani okoliš
- Smještaj u tradicionalnim seoskim domaćinstvima
- Bed & Breakfast ili smještajne jedinice sa mogućnošću samostalne pripreme hrane
- Komunikacija sa domaćinima
- Tradicionalna ruralna gastronomija
- Eksterne usluge (aktivnosti u ruralnom okruženju, gastronomija, kulturno povijesna baština, itd.)²

² Ibidem

2.2. Obilježja ruralnih područja

Najčešće se o ruralnim područjima govori kao o prostoru koji nije gradski, odnosno urbani, pa se takvim objašnjenjem dolazi do zaključka da su gradska naselja urbana područja, dok su općine ruralna područja. Ipak, detaljnijom analizom dolazi se do više kriterija kojim se određeno područje smatra ruralnim.

Ruralnim područjima smatraju se:

- ona u kojima je u sadašnjosti ili bližoj prošlosti bio dominantan ekstenzivan način iskorištavanja zemljišta, posebice putem poljoprivrede i šumarstva,
- ona u kojima dominiraju mala naselja nižeg stupnja centraliteta s izraženom povezanošću izgrađenog i prirodnog pejzaža te koja većina lokalnog stanovništva smatra ruralnima,
- ona koja potiču životni stil što počiva na kohezivnom identitetu temeljenom na uvažavanju okoliša i vlastitog života kao dijela jedne cjeline.³

Iz navedenog vidljivo je da se pri definiranju ruralnog područja u obzir uzimaju kriteriji poput načina iskorištavanja zemljišta, veličine naselja, funkcionalne opremljenosti i položaju na određenom većem području. Međutim, naglašena je veza s prirodnim okolišem, ali i specifičnim životnim stilom stanovnika na ruralnim područjima. Stoga je važno naglasiti da je pojedino ruralno područje obilježeno malim brojem stanovnika, dominantnim korištenjem zemlje i šuma za opstanak te tradicionalnim običajima i seoskim identitetom. Dakle, gospodarski razvoj navedenih područja prvenstveno se temelji na poljoprivredi i šumarstvu, uz značajno uvažavanje okoliša i očuvanje seoskih običaja i tradicija.

Za ruralne prostore je karakteristično da se u njima izmjenjuju brojne različitosti krajolika poput planina, dolina, rijeka, jezera i drugih prirodnih ljepota, što može značajno doprinijeti njihovom ekonomskom razvoju uz pravilno iskorištavanje navedenih resursa.

³ Lukić, A. (2010): O teorijskim pristupima ruralnom prostoru. Hrvatski geografski glasnik. 72/2, 49-75., str. 52.

2.3. Ruralna turistička destinacija

Destinacije ruralnog turizma su široka područja s prirodnim i šumovitim okruženjem gdje postoje posebna prirodna, ekonomska i socijalno kulturna obilježja, poput tradicije, lokalne suradnje, povjerenja i dobrih međusobnih odnosa, te kao takva stvaraju poseban turistički proizvod koji je prije svega temeljen na ekonomiji malih razmjera, prijateljski je prema okolišu, jednom riječju održiv.

Činitelji atraktivnosti ruralne turističke destinacije vežu se:

- elementi smještajne ponude (udobnost smještaja, kvaliteta usluga i hrane, opremljenost objekata, uređenost okoliša);
- elementi turističkog proizvoda destinacije;
- ekološki elementi (klima, ljepota prirode i krajolika, uređenost mjesta – balkoni, prozori, dvorišta);
- socio-kulturni elementi (gostoljubivost, poznavanje stranih jezika, komunikativnost, otvorenost);
- elementi ponude (kvaliteta ugostiteljskih objekata izvan smještajnih kapaciteta, pogodnost različitih sadržaja – izleti i slično);
- infrastrukturni objekti (prometna povezanost, kvaliteta komunikacijskih veza, kvalitetan lokalni prijevoz);
- promocijski elementi (kvaliteta označavanja znamenitosti, dostupnost informacija, kvalitetni info punktovi);
- informacijski sustav (povezan sa svim čvorovima destinacijske mreže)

Ruralne turističke destinacije mogu se podijeliti na: tradicionalne popularne destinacije u blizini većih urbanih zajednica koje imaju veliki udio dnevnih posjetitelja, tradicionalna odmarališta sa značajnim udjelom smještajnih i ostalih kapaciteta i infrastrukture, zaštićena područja koja razvijaju ekoturizam, ruralna područja gdje se značajan dio proizvoda temelji na malim povijesnim mjestima i selima te bogatim kulturnopovijesnim nasljeđem, udaljena područja koja svoju sliku temelje na bogatoj flori i fauni, bogata poljoprivredna područja gdje se stanovništvo bavi poljoprivrednom proizvodnjom, područja u blizini mora koja žele razvijati ruralni turizam u svom

neposrednom zaleđu i planinska ili šumska područja koja već imaju određeni oblik turizma, ali ga žele osnažiti i diversificirati.⁴

Vrlo je važno naglasiti da iz informiranja ruralne turističke destinacije proizlaze brojne prednosti, pri čemu je nužno istaknuti bolje korištenje prostora koji je namijenjen turizmu, kompleksniju ponudu za potencijalne turiste jer veći prostor uključuje više sadržaja koji predstavljaju više različitih turističkih aktivnosti, bolje mogućnosti stvaranja turističkog identiteta, brenda proizvoda, usluga i destinacije te prepoznatljivost na turističkom tržištu, bolje mogućnosti prezentacije i plasmana takve prostorne jedinice na potencijalnom emitivnom tržištu kao i činjenicu da je veća prostorna jedinica jamstvo turistima da će u njoj naći sadržajni boravak, što je presudno pri odabiru mjesta koje će posjetiti.

⁴ Ibidem

3."RURALNOST I RURALNI TURIZAM" I ODRŽIVI RAZVOJ

Ruralni turizam u svijetu bilježi rast, kako zbog povećane potražnje na turističkom tržištu, tako i zbog javne podrške njegovom razvoju. To je posebno karakteristično za razvijene zemlje. Svakako, ruralno je područje vrlo krhko. Lako doživljava prirodne i kulturološke štete ili druge nepovoljne promjene koje može izazvati razvoj turizma. Posebno je važno napomenuti da upravo ruralna područja predstavljaju posebno osjetljive zone očuvanja prirodnog bogatstva i kulturnopovijesne baštine.

Ukoliko se naruši i ošteti postojeći red prirodnih i kulturoloških bogatstava, time se uništava "ruralnost" (ili iluzija o ruralnosti), kao osnovna komponenta turističke privlačnosti ruralnog prostora, čime ruralna destinacija započinje ciklus vlastitog samouništenja, promatrano kroz prizmu njezine osnovne privlačnosti.

Održivost se ne može zasnivati samo na uskim načelima zaštite okoliša, već kao ciljeve održivosti treba postaviti još i:

- očuvanje lokalne kulture i identiteta lokalne zajednice,
- očuvanje krajolika i prirodnog "habitata",
- očuvanje i održivi razvoj ruralne ekonomije, - održivi razvoj turizma na dugoročnom planu,
- razvoj i poticanje podrške, razumijevanja i senzibiliziranja "donositelja odluka", posebno lokalne, regionalne i državne vlasti, ali i drugih institucija odgovornih za dugoročan razvoj ruralnih područja,
- jasno razumijevanje činjenice da je isključiva vezanost uz turizam štetna i ne donosi željene rezultate, pa treba djelovati u pravcu diverzifikacije lokalne ruralne ekonomije i balansiranja između razvoja ruralnog turizma i drugih djelatnosti u ruralnom prostoru.

3.1. Ključni faktori uspjeha ruralnog turizma

Četiri su ključna faktora uspjeha ruralnog turizma:

- multidisciplinarni pristup – uključivanje ekonomske, ekološke i socio-kulturalne analize
- nužna stalna konzultacija sa stakeholdersima (radionice) – poduzetnici, javna uprava, obiteljska poljoprivredna gospodarstva, jedinice lokalne samouprave, turističke zajednice, sustav zaštite prirode, sustav kulturnih djelatnosti i dr.
 - otvorenost strategije za javnost – turizam se, više od drugih "industrija", oslanja na "lokalni goodwill", na kulturu udomljivanja posjetitelja, gostoljubivost. "Otvorenost strategije" znači organiziranje javnih rasprava, korištenje medija i dvosmjernu komunikaciju nositelja strateškog razvoja i lokalne zajednice.
- donošenje strategije ne završava njenom izradom. Radi se o dugoročnom projektu, koji treba biti fleksibilan i spreman na adaptacije s obzirom na stalne promjene u okruženju.⁵

3.2. Ruralni turizam kao čimbenik ruralnog razvoja

Turizam ima važnu uloga u gospodarstvu te snažno može utjecati na ekonomski rast i razvoj pojedinih područja. Kao najznačajnije uloge turizma u gospodarstvu pojedine zemlje ističu se sljedeće:

1. zapošljavanje,
2. poticanje međunarodne razmjene,
3. razvoj nedovoljno razvijenih područja,
4. uravnoteženje platne bilance,
5. povećanje stope BDP-a.

Upravo zbog prethodno navedenog nužno je uočiti koristi od turističke djelatnosti te iskoristiti resurse s ciljem razvoja područja koja predstavljaju turistički potencijal. Važnost ruralnog turizma ogleda se u vrlo važnoj interakciji poljoprivredne proizvodnje, proizvodnje tradicionalnih proizvoda, prezentiranja tradicije, tradicijskih usluga, tradicijske gastronomije i turističkih usluga, a njegov razvoj temelji se na održivom razvoju.

⁵ Krajnović i sur. (2011): Strateško upravljanje razvojem ruralnog turizma – problemi i smjernice. *Oeconomica Jadertina* 1/2011., str. 34.

4. SEOSKI TURIZAM

Kako bi se preciznije definirao pojam seoskog turizma bitno je prvo istaknuti nekoliko značajnijih postotaka o samoj geografskoj strukturi Republike Hrvatske kao i o raspodijeljenosti stanovništva na urbani i ruralni dio.

"Primjenom OECD kriterija, kada je riječ o ruralnim područjima u Hrvatskoj, može se zaključiti:

- 91,6% ukupnog područja Republike Hrvatske klasificira se kao ruralno područje, a 8,4% kao urbano područje.

- 88,7% naselja smješteno je u ruralnim područjima, a 11,3% u urbanim, s time da 35% stanovnika živi u 14 gradova s više od 30.000 stanovnika.

- 47,6% ukupnog stanovništva živi u ruralnim područjima, a njih 52,4% u urbanism."⁶

Pod pojmom ruralnih područja podrazumijevaju se područja koja su smještena izvan urbanih, a zadovoljavaju sljedeće kriterije: naselja manje površine koja imaju nisku gustoću naseljenosti, upotreba zemlje za poljoprivredu i šumarstvo te ruralni identitet zajednice. Proučavanjem mnogobrojne literature u izradi rada vidljivo je da postoje bliski pojmovi koje je teško razlikovati. Zbog navedenog, bitno je pojasniti sljedeće pojmove: ruralni turizam, seoski turizam i turizam na seljačkom gospodarstvu. Iako na prvi pogled slični pojmovi, ipak se razlikuju.

Ruralni turizam najširi je pojam, koji obuhvaća sve turističke usluge / aktivnosti / oblike turizma unutar ruralnih područja, uključujući npr. lovni, ribolovni, turizam u parkovima prirode, zimski, seoski, ekoturizam, zdravstveni, kulturni itd. Seoski turizam uži je pojam od ruralnog turizma, a širi od turizma na farmi (turističkom seoskom obiteljskom gospodarstvu) i vezan je uz ambijent sela i njegovu užu okolicu te sve njegove aktivnosti (poljoprivreda, manifestacije, gastronomija, folklor, etnologija, ostala gospodarska aktivnost).⁷

Posljednji pojam "turizam na seljačkom domaćinstvu" pojašnjavaju kao oblik turizma koji nudi raznolike usluge kao što su noćenje, usluge prehrane i ostale usluge koje se mogu obavljati na seoskim gospodarstvima. Taj oblik turizma još se naziva i agroturizam.

⁶ Svržnjak, et al., n.d.:8

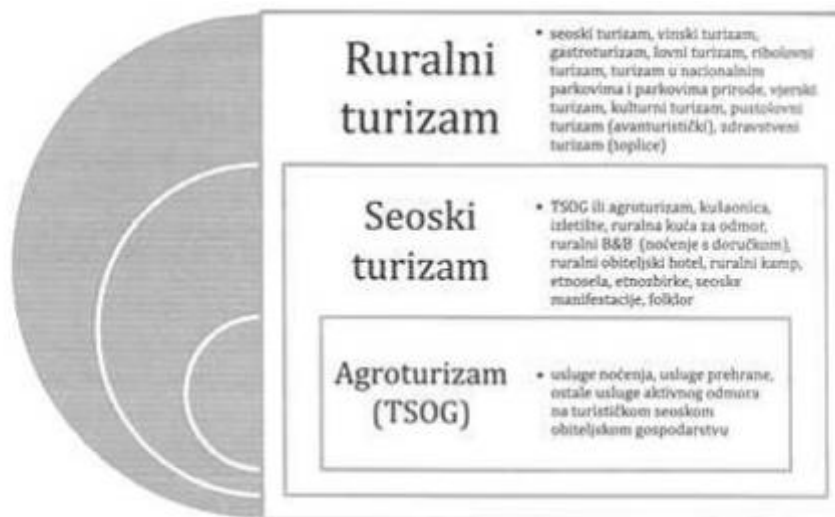
⁷ Svržnjak, et al., n.d.:12

Ova tri oblika turizma karakteriziraju hijerarhijski tip odnosa, to jest turizam na farmi je pojavni oblik seoskog turizma koji je pojavni oblik ruralnog turizma.

Taj odnos preciznije je prikazan na slikovnom prikazu-

Oblici ruralnog turizma su: turizam na seljačkim gospodarstvima, rezidencijski turizam, sportsko-rekreacijski, kulturni, lovni i ribolovni, edukacijski, zavičajni, nostalgičarski, avanturistički, tranzitni, kamping-turizam, vjerski, zdravstveni, gastronomski, poslovni, ekoturizam, šoping-turizam i dr.

Slika 2. Shematski prikaz međuodnosa ruralnog, seoskog i agroturizma

Izvor: K.Svržnjak, et. al.; Ruralni turizam, n.d.:12.

4.1. Povijest seoskog turizma

Seoski je turizam u svijetu bio poznat već početkom 11. i 12. stoljeća. Stoljećima se razvija i dalje da bi vrhunac dosegao u 18. stoljeću.

Ipak u Hrvatskoj je statistika nešto drugačija. Značajniji razvoj javlja se tek od Domovinskog rata. Razvoj se može podijeliti na dva značajnija perioda. Prvi je od 1995. godine pa do 1999. zbog donesenog nacionalnog programa Razvoj malog i srednjeg poduzetništva u turizmu s naglaskom na održivi razvoj turizma u ruralnom prostoru. Drugo značajnije razdoblje vidljivo je 2003. god (godina) kada Vlada RH počinje ozbiljnije pridodavati pažnju ruralnim područjima te gospodarskim djelatnostima na tim prostorima.

Zbog svog geografskog položaja Hrvatska ima veoma pogodno tlo za razvoj seoskog turizma koje je nažalost nedovoljno iskorišteno. U usporedbi s nekim

zemljama u Europskoj uniji Hrvatska ne zauzima zavidno mjesto. Gledajući cijelu zemlju jedino je područje Istre ovaj oblik turizma izgradilo na zavidnu razinu koja je sposobna konkurirati europskom turističkom tržištu. Istra je postigla vrijedne rezultate. Osim Istre i Hrvatskog primorja u Hrvatskoj se može razlikovati još 6 ruralnih cjelina, a to su: Lika i Kordun, Dalmacija, Gorski kotar i Žumberak, Posavina, Pokuplje i Moslavina, Hrvatsko zagorje, Prigorje, Međimurje i Podravina te Slavonija, Baranja i Srijem. Bez obzira na zaostatak za zemljama Europe u Hrvatskoj se budi svijest o važnosti seoskog turizma tako da se poduzima sve više akcija kako bi taj oblik turizma dobio na značenju.

U posljednje vrijeme sve je više istaknuta osjetljivost na nerazvijenost sela, seoskog okoliša te krajolika. Ljudi prepoznaju vrijednosti sela i mogućnosti koje im ono pruža. Iz ranije navedenih razloga ulažu se sve veći naponi u razvitak i modernizaciju sela. Stoga se javljaju više i manje razvijeni ruralni krajevi.

Razlika između razvijenih i manje razvijenih prostora vidljiva je u načinu upotrebe prostora, geografskom položaju, gospodarskoj usmjerenosti, očuvanosti prostora i sličnim pokazateljima.

Svako ruralno mjesto različito je i jedinka prema tome svaki od njih zahtijeva zaseban/orginalan pristup. No unatoč navedenom Hrvatska još uvijek vodi borbu s nejasno postavljenim ciljevima i nestrpljivim političarima koji se nadaju da će se problemi riješiti preko noći. Upravo je to razlog zbog kojeg Europska unija odmiče velikim koracima. Najveći problem je konstantno smanjenje broja ljudi koji se bave istraživanjem sela, seoskih zajednica, seoskim razvitkom i prostorom.

4.2. Razvoj seoskog turizma

Proteklo je 15 godina otkako se u Hrvatskoj počeo razvijati ruralni turizam. Stvari, doduše, napreduju, ali presporo, pa se još nismo približili naprednijim europskim zemljama koje na svom ruralnom prostoru vrte puno novca. Najdalje su otišli Istrani koji su još 1996., zahvaljujući trudu nekoliko lokalnih političara i turističkih radnika, postavili dobre temelje razvoja agroturizma. Ljudima su ponuđeni povoljni krediti i mnogi su ušli u, kako je vrijeme pokazalo, unosan biznis. Danas u Istri posluje više od 250 agroturističkih gospodarstava podijeljenih u nekoliko

kategorija - agroturizam, ruralne kuće za odmor, ruralni obiteljski hoteli, 'stancije', ruralni B&B, odmor na vinskoj cesti. Mnogi objekti iz preporođene istarske unutrašnjosti bilježe bolju popunjenost i od priobalnog smještaja. Istra je dugogodišnji hit na brojnim zapadnim tržištima. Iznajmljivači su umreženi kroz Rurales, konzorcij agroturizma i ruralnog turizma Istre. Ne treba napominjati da je kroz razvoj seoskog turizma u Istri bitno podignuta vrijednost ruralnih područja.

Turizam je djelovao kao poveznica između poljoprivrede, posebice proizvodnje ekološke hrane, proizvodnje tradicionalnih proizvoda, prezentiranja tradicije, gastronomije i turističkih usluga. Tek niz godina nakon Istre počela se razvijati i unutrašnjost ostatka države. Neke su se županije, poput Zagrebačke ili Osječko-baranjske, odlično razvijale. Baranja je, recimo, u ovom trenutku uz bok Istri, baranjski su kapaciteti prvorazredni i uglavnom ih pune, kao uostalom i istarske, stranci.

Boravak na turističkom seljačkom gospodarstvu, slažu se mnogi, predstavlja prvorazredno iskustvo, i to ne samo zbog boravka u okruženju tradicijske arhitekture nego i zbog ukupnosti doživljaja. Pojedina marketinška iskustva pokazala su, naime, da turisti ne inzistiraju na doslovnoj autentičnosti seljačkoga gospodarstva, ali samo ako dobro funkcionira sve ostalo. Budući da 90 posto Hrvatske otpada na ruralni prostor, a kontinent, međutim, u ukupnom turističkom prihodu zemlje sudjeluje s pet posto, ne treba naglašavati što hrvatskom selu znači razvoj turizma. Seljacima se vraća dostojanstvo i samopouzdanje i ne bježe u prenapučene gradove, a lokalnom se stanovništvu, koje se u pravilu bavi poljoprivrednom, pruža mogućnost dodatnog prihoda.

Za razliku od prethodnika, bivši ministar turizma Damir Bajs pokazao je velik interes za razvoj seoskog turizma pa su potencijalnim investitorima, uz ostalo, ponuđene povoljne kreditne linije. Država, dakle, pokazuje interes za turistički razvoj ruralnih prostora, ali ne skriva prepreke koje sustavno priječe značajniji napredak. Naime, potencijalnih interesenata za seoska turistička gospodarstva ima mnogo, ali se ljudi dugo premišljaju za ulazak u posao kojim se nikada nisu bavili.

5. RURALNI TURIZAM U HRVATSKOJ

Hrvatska ima dugu tradiciju bavljenja turizmom, koja seže još u srednji vijek, a hrvatski turizam se počeo naglo razvijati nakon Drugog svjetskog rata. Iz godine u godinu je bilježio stalan porast broja noćenja i dolazaka te su uslijedile velike investicije u turistička poduzeća kada je izgrađena većina kapaciteta. Turističke aktivnosti dovode do brojnih pozitivnih posljedica za Hrvatsku kao što su: rast dohotka stanovništva, rast javnih prihoda, rast prihoda od izvoza te rast poduzetničke aktivnosti. Budući da Hrvatska obiluje prirodnim ljepotama i vrijednom kulturnom baštinom važno je kontinuiranim poboljšanjima osigurati napredak i konkurentsku prednost.

Ipak, današnja cjelokupna ponuda u Hrvatskoj nije još uvijek dovoljno razvijena kako bi zadovoljila sve zahtjevniju turističku potražnju, a gosti koji uglavnom dolaze zbog sunca i mora, niže su platežne moći. Prethodno navedeno vidljivo je i kada se proučava ruralni turizam u Hrvatskoj, koji još uvijek nije dovoljno razvijen.

Kao glavna obilježja hrvatskog ruralnog prostora mogu se istaknuti sljedeća:

- Zemljište je razmjerno dobre plodnosti i jedno od bolje očuvanih u Europi, a uz kvalitetne vodne resurse, šume i obalni pojas omogućuje razvoj poljoprivrede, ribarstva, šumarstva i svih oblika ruralnog turizma.
- Zanimljiv geografski položaj i tri različita tipa klime (kontinentalna, planinska, mediteranska), rezultirali su raznolikošću biljnog i životinjskog svijeta, ali i različitim uvjetima za život i ostvarivanje dohotka u ruralnim područjima.
- Poljoprivreda, kao glavna ruralna djelatnost, važan je sektor nacionalnog gospodarstva, koji zapošljava oko 7% ukupne radne sile i s oko 10% sudjeluje u formiranju BDP-a i u vanjskoj trgovini.
- Kakvoća resursa i relativna važnost ruralnih područja ne odražava se na njihovu međunarodnu konkurentnost, osobito u poljoprivrednoj proizvodnji, što potvrđuje činjenica da je Hrvatska neto-uvoznik prehrambenih proizvoda, (namirujući polovicu svojih potreba za hranom iz uvoza).⁸

Nerazvijenost ruralnog turizma u Republici Hrvatskoj posljedica je niza ograničenja, počevši od zakonske regulative, nedefinirane nadležnosti koja se prožima kroz više ministarstava (poljoprivreda, turizam, ruralni razvoj) do ograničenja

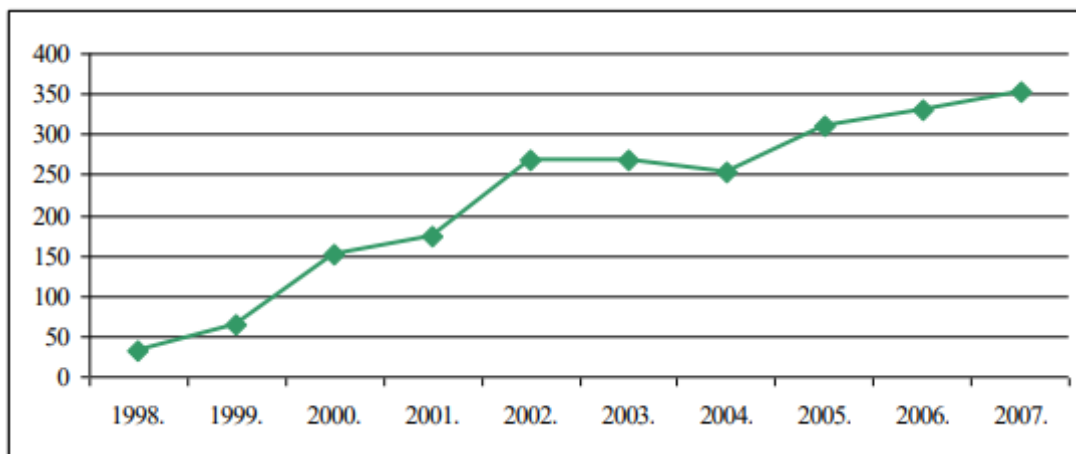
⁸ Franić, R. (2006): Politika ruralnog razvitka – nova prilika za Hrvatsku. Agronomski glasnik, str. 225

na razini lokalnih zajednica, turističkih zajednica, te intrinzičnih čimbenika – onih na razini samog obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva.

Razvoj ruralnog turizma u Hrvatskoj može se promatrati s aspekta broja registriranih turističkih seoskih domaćinstava što prikazuje grafikon 1

. Vidljivo je da je njihov broj bio u stalnom porastu od 1998. do 2007. godine te se samim time uočava značajan razvoj ruralnog turizma u Hrvatskoj. Ipak, prostora za napredak još uvijek ima te se ruralni turizam ne ističe dovoljno ukoliko se gleda cjelokupna turistička djelatnost u Hrvatskoj.

Grafikon 1: Broj registriranih turističkih seoskih domaćinstava od 1998. do 2007.

Izvor: Demonja, D. (2014): The Overview and Analysis of the State of Rural Tourism in Croatia. Sociologija i prostor, 52, 198 (1): 69-90.

Tablica 2 prikazuje broj i vrstu objekata u ruralnom turizmu po županijama u 2014.godini.

ŽUPANIJA	TSOG/ TSOD	VINOTOČJE/ KUŠAONICA	IZLETIŠTE	SOBE	APP	RURALNA KUĆA ZA ODMOR	KAMP	TURISTIČKE USLUGE
BBŽ	20	6	8	11	2	3	0	2
BPŽ	15							
DNŽ	35	1	26	2	11			
IŽ ¹⁰⁹								
KŽ	11	1	1	12	2	1		7
KKŽ	14	6	5	7	3	2		1
KZZ	14	9	5	19		1		1
LSŽ	9	1	4	6	1	1	1	
MŽ	17	12	4	10				2
OBŽ	78	6	44	90	3	2		5
PGŽ	4	2	1	4				1
PSŽ	18	4	5	10		1		9
SDŽ	52	12	33	13			6	1
SMŽ	42	2	10	24	2	1		21
ŠKŽ	38	32	34	11	6	3		
VŽ	16	7	7					1
VPŽ	5	1	1	2	1	1		
VSŽ	22	10	12	33	2			10
ZdŽ	23	11	7	28	5		2	
ZgŽ	31	14	19	17	2	1		5
GŽ	6	2	3	4	1			
UKUPNO	470	138	230	303	41	17	9	85

Izvor: Kantar, S. (2016): Razvoj održivoga ruralnog turizma : Potencijal Koprivničko-križevačke županije. Doktorska disertacija. Filozofski fakultet, Zagreb., str.76

5.1. Ruralni turizam po regijama

Najvažnije značajke ruralnog turizma (na temelju nacionalnog kataloga ruralnog turizma Hrvatske) po sljedećim regijama Republike Hrvatske: Slavonija, Središnja Hrvatska i Grad Zagreb, Lika - Karlovac, Kvarner, Istra, Dalmacija – Zadar, Dalmacija – Šibenik, Dalmacija – Split i Dalmacija – Dubrovnik koje su vidljive na slici 3.

Slika 3. Podjela Hrvatske po regijama s aspekta ruralnog turizma

Izvor: HGK (2015): Ruralni turizam Hrvatske – nacionalni katalog

Slavonija se nalazi na istoku Hrvatske između velikih rijeka Dunava, Drave i Save, a predstavlja regiju obilježenu širokim ravninama, hrastovim šumama, slikovitim vinogorjima, dobro očuvanoj kulturnoj i izvornoj hrvatskoj folklornoj baštini, raskošno izraženim i ukrašenim narodnim nošnjama te jedinstvenim kulinarskim specijalitetima.⁹ Sve prethodno navedeno predstavlja potencijal za daljnji razvoj

⁹ HGK (2015): Ruralni turizam Hrvatske – nacionalni katalog

ruralnog turizma u toj regiji, a kao glavna resursna osnova ističe se: park prirode Kopački rit, park prirode i geopark Papuk, muzej Vučedolske kulture, muzej tambure u Tvrđavi Brod, državna ergela lipicanaca u Đakovu i Ergela Lipik, Spomen-galerija Ivan Meštrović u Vrpolju. Uz navedeno, ističu se i etno sela, jezera, staze te brojni smještajni kapaciteti za turiste, pri čemu se ističu ruralne kuće koje nude gostima pravi doživljaj seoskog načina života, kušanje domaćih specijaliteta te upoznavanje sa tradicijskim vrijednostima i običajima.

Turistička regija Središnja Hrvatska obuhvaća sedam županija središnjeg dijela kontinentalne Hrvatske, a naslanja se na regiju Grad Zagreb. Te dvije turističke regije omeđene su mnogim idiličnim rijekama kao što su Sava, Sutla, Kupa, Odra, Una, Bednja, Česma, Drava i Mura. Posjet ovim regijama najčešće započinje iz Zagreba, koji ima mnogo za ponuditi u pogledu prirodnih, izgrađenih i kulturnih atrakcija. U širem prostoru regije Središnja Hrvatska tri su parka prirode, najveće močvarno područje Lonjsko polje, ujedno i Ramsarski lokalitet, te Medvednica i Žumberak – Samoborsko gorje. Osim navedenog, na tom području mogu se vidjeti brojne slikovite crkve i kapele, arboretum Opeka u Vinici, lokalitet Hušnjakovo u Krapini, špilja Vindija. Vještina izrade čipke preplitanjem pomoću batića karakteristična je za tradiciju čipkarstva u Lepoglavi, dok je obližnji grad Ludbreg poznat kao centar svijeta. Hlebinska slikarska škola u istoimenom selu nedaleko Koprivnice afirmirala je naivno slikarstvo Hrvatske.¹⁰ Turisti imaju mogućnost odsjedanja u brojnim ruralnim kućama smještenim na ovom području. Regija Lika – Karlovac povezuje zelenu i plavu Hrvatsku, a prvenstveno je prepoznatljiva po najvećoj hrvatskoj planini Velebit i najstarijem hrvatskom nacionalnom parku Plitvičkim jezerima. Kao preduvjet za ruralni turizam javljaju se impresivni reljefni oblici, guste šume, veličanstvene špilje, rijeke i jezera te bogata kulturna i prirodna baština. Brojna etno sela, parkovi, špilje i staze te smještajni kapaciteti omogućuju daljnji napredak ruralnog turizma ove regije. Regija Kvarner prvenstveno je poznata po svojim geografskim raznolikostima, prirodnim bogatstvima, te florom i faunom. Naime, prostor regije obuhvaća primorje, otoke i gorje, a Gorski kotar, Vinodolska općina, Učka i otoci su sinonimi za ekološki očuvan, osebujan prirodni i ruralni prostor, koji pruža mogućnost istraživanja i aktivnog odmora kroz cijelu godinu.

¹⁰ HGK (2015): Ruralni turizam Hrvatske – nacionalni katalog

Istra predstavlja jednu od vodećih regija u pogledu razvoja ruralnog turizma, a oslanja na tradiciju koja uključuje ruralnu arhitekturu, tradicijski ambijent, kulturnu i prirodnu baštinu te regionalnu kuhinju, a s druge strane nudi najsuvremeniju ugostiteljsku i turističku uslugu. Istra predstavlja regiju nesvakidašnjih krajolika, zelenih valovitih brežuljaka, vidikovaca iz srednjovjekovnih gradova i kaštela, idiličnih sela i crkava s vrijednim freskama, gdje ruralni turizam može uvelike doprinijeti razvoju tog područja. Istra je bogata bojama, mirisima i vrhunskim okusima domaćih proizvoda: istarskog tartufa i pršuta, maslinovog ulja i vina, šparoga i istarske maneštre, srdele i plodova mora, a brojna seoska domaćinstva te prirodan okoliš omogućuju razvoj ruralnog turizma.¹¹ Dane blagodati i ruralne mogućnosti istarske regije omogućile su njezin dolazak na višu poziciju kao solucija za predstavljive ruralnog turizma u Istri kao i u Hrvatskoj. Svaka regije Republike Hrvatske nudi ono najbolje od sebe, osim usluga, pruža upoznavanje sa vlastitom kulturom, načinom ruralnog života na istom podneblju te bogatstvo hrvatskog identiteta za svaki kraj Hrvatske.

5.2. Ponuda i potražnja ruralnog turizma

Kao jednu od najbitnijih prednosti Hrvatske, kao turističke destinacije, može se istaknuti posjedovanje brojnih turističkih atraktivnosti. Hrvatska je bogata kulturno-povijesnom baštinom, prirodnim ljepotama, različitim običajima i tradicijom. No s druge strane problem nastaje kada je riječ o najnovijim turističkim atrakcijama. Hrvatska je poprilično siromašna novonastalim sadržajima kao što su na primjer golfski tereni, vodeni i tematski parkovi, zabavni parkovi, suvremeno opremljeni centri te slični sadržaji za koje turisti pokazuju interes. Potražnja za seoskim turizmom bilježi znatan porast u posljednje vrijeme. Turisti su danas sve više ekološki osviješteni. Kada donose odluku o potrošnji motivirani su osviještenošću i brigom za okoliš, željom za odmorom, potrebom za opuštanjem, potragom za avanturama, sportskim entuzijazmom itd. Seoski turizam premalo je marketinški promoviran i slabo dostupan na Internetu stoga bi poboljšanje toga područja te ulaganje u razvitan prometne infrastrukture pridonijelo većoj posjećenosti ovakvih objekata.

¹¹ HGK (2015): Ruralni turizam Hrvatske – nacionalni katalog

Također, financiranjem i korištenjem sredstava iz Europske unije obogatila bi se ponuda, a sukladno time i županije u Hrvatskoj bi u kratkom roku ostvarile značajan pomak.

U knjizi Ruralni turizam Svržnjak, et al. (n.d.) stavljaju naglasak kako u usporedbi s maritimnim turizmom ruralni je slabije razvijen. Ipak ne treba ga zanemariti jer ruralni turizam je poluga za veće prihode, potiče oživljavanje poljoprivrede, ponovno naseljavanje ruralnih krajeva te, ono veoma bitno, zadržavanje mladih u tim prostorima. Također ističu da kao odgovor na brzi ritam života je upravo selo i njegove čari ekološki čistog područja, mjesta gdje se može uživati u prirodi i zadovoljiti potrebe za doživljajem, ugođajem, rekreacijom i zdravljem. Apetiti posjetioca su sve veći tj., želje i potrebe turista rastu, svjesniji su i informiraniji pa sukladno tome i njihovi zahtjevi se mijenjaju. Potrebno je uspješno upravljati određenom destinacijom kako bi stvorili konkurentsku ponudu.

Bitno je znati dobro predstaviti ono što se nudi, stvoriti dobru marketinšku poruku koja će zainteresirati ciljanu publiku. Isto tako, dobroj ponudi pridonosi i stvaranje imidža kao i identiteta nekog mjesta odnosno destinacije. Potencijalni turisti određenu lokaciju mogu ocijeniti na osnovu različitih čimbenika: prirode i krajolika, mira i spokoja, kakav je odnos cijene i kvalitete, zatim odnos ponuditelja turističkog proizvoda/usluge prema turistu, kakve su turističke aktivnosti, postoji li direktni kontakt s prirodom, lakoća dostupnosti atrakcije, mogućnost bavljenja sportom i slično. Turistički proizvod koji se nudi u ovoj priči sačinjavaju resursi i opremljenost.

Autori knjige Ruralni turizam – Uvod u destinacijski menadžment razlikuju tri vrste resursa. To su:

- 1.prirodni (klima, priroda, krajolik, fauna i flora),
- 2.povijesni (muzeji, arheološki spomenici, utvrde)
- 3.kulturni (folklor, pučke svetkovine, gastronomija).

Također Svržnjak, et al., (n.d.) ističu kako turistički proizvod ne čini samo jedan resurs. Potreban je različiti niz proizvoda kako bi se mogao formirati određeni turistički sadržaj. Bitno je tu istaknuti i različite usluge koje se javljaju. Generalne su usluge podjednako bitne za domaće stanovništvo kao i za same turiste (financijske usluge, usluge prijevoza, struje, vode, pristup cestama, trgovine i slično) dok se s druge strane medalje nalaze specifične turističke usluge koje su namijenjene isključivo zadovoljavanju turistički potreba (smještaj, gastronomska ponuda, kultura, sportski sadržaji i drugo).

5.3. Budućnost i preporuke za ruralni turizam

Republika Hrvatska ima značajnu i važnu prirodnu i sociokulturnu resursnu osnovu za razvoj turizma u svim njezinim područjima, a ne samo u primorskom, koji je za sada još uvijek najvažnije područje turističke djelatnosti. Nažalost, resursa osnova ruralnog turizma još uvijek nije dovoljno iskorištena pa se postavlja pitanje kako je unaprijediti s ciljem napretka ruralnog turizma, a samim time i razvoja ruralnih područja.

„Mogućnosti razvoja ruralnog turizma u Republici Hrvatskoj“, a za daljnji razvoj ruralnog turizma, između ostalog, preporučuje se sljedeće:¹²

- Ministarstvima poljoprivrede i turizma preporuča se uskladiti postojeće zakonske i podzakonske propise s potrebama razvoja ruralnog turizma što zahtijeva njihove promjene. Novi Zakon o turističkim zajednicama trebao bi biti usmjeren i prema razvoju ruralnih destinacija. Diversifikacija djelatnosti na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima (OPG-ima) stvara potrebu zasebnog zakonskog reguliranja područja ruralnog turizma (Zakon o ruralnom turizmu), kojim bi se definirali oblici, kategorije i vrste, uloga i položaj OPG-a i malih poduzetnika u cilju olakšanja poslovanja.

- Nedovoljna suradnja nadležnih institucija i njihova nekoordiniranost na terenu ograničavajući su faktori razvoja ruralnog turizma. Potrebno je uspostavljanje centra izvrsnosti ruralnog turizma. U tome smislu preporuča se svim dionicima razvoja turizma na regionalnoj i lokalnoj razini stvaranje i širenje svijesti o turističkoj kulturi, promociji i koncepciji razvoja destinacije, te poticanje udruživanja na lokalnoj i regionalnoj te na nacionalnoj razini (udruge i sl.).

- Nužno je stvaranje pretpostavki za edukaciju kadrova (prekvalifikacija i dodatno školovanje) kao i edukaciju o stvaranju turističkih proizvoda i njihove promocije. U tu svrhu preporuča se sustavu turističkih zajednica, regionalnim razvojnim agencijama te jedinicama lokalne i regionalne samouprave osiguravanje dostatnih financijskih sredstava za kreiranje i provedbu edukacijskih programa namijenjenih poduzetnicima.

- Svim županijama se preporuča izrada konkretnih razvojnih planova ruralnog turizma te definiranje razlika i potencijala pojedinih jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

¹² Odbor za turizam Hrvatskog Sabora (2014): *Mogućnosti razvoja ruralnog turizma u RH.*

- Neujednačeni su kriteriji za registraciju i početak poslovanja OPG-a na razini države pa se Ministarstvu poljoprivrede preporuča pojednostavljivanje registracije.

- Ministarstvu regionalnoga razvoja i fondova EU, Ministarstvu poljoprivrede i regionalnim razvojnim agencijama preporuča se potaknuti i osmisliti sustav edukacije o mogućnostima korištenja sredstava iz europskih fondova

- Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj, Europskog socijalnog fonda, Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo, Europskog fonda za regionalni razvoj te niza programa Europske komisije.

- U cilju daljnjeg poticanja i razvoja ruralnog turizma, kao i diverzifikacije djelatnosti na obiteljskim gospodarstvima potrebno je smanjiti opterećenje koje proizlazi iz inspeksijskog nadzora, kao i ojačati savjetodavne usluge. Preporuča se svim inspeksijskim službama da u smislu preventive osnaže svoje savjetodavne napore na račun represivnoga djelovanja

- Svim jedinicama lokalne i regionalne samouprave preporuča se poticati inovativnost u ponudi novih infrastrukturnih i ponudbenih sadržaja, kao su npr. eko kampovi (po uzoru na Francusku).

Vidljivo je da postoje brojna područja na kojima je potrebno raditi kako bi ruralni turizam u što većoj mjeri doprinosio ruralnom razvoju. Samo uz detaljnu analizu stanja, prave mjere i dugoročan proces poboljšanja može doći do značajnijeg napretka ruralnog turizma u Hrvatskoj.

5.4. Swot analiza-ruralni turizam u Hrvatskoj

SNAGE-S -potencijal rasta i razvoj ruralnog turizma -bogata ljepota prirode -značajna povijesna i kulturna tradicija	SLABOST-W -nedefinirana ponuda -nedostatak kapitala -neiskustvo u ruralnom turizmu
PRILIKE-O -ekološki čisto područje -organiziranje dodatnih sadržaja -zainteresiranost turista -valorizacija	PRIJETNJE-T -nedostatak infrastrukture -masovno iseljavanje -posljedica rata (mine)

6. PRIMJERI SEOSKOG TURIZMA

Prema portalu ponude ruralne Hrvatske postoji par primjera seoskog turizma, u kojem posjetitelji mogu uživati u boravku. Jedan od primjera je u lijepoj našoj Slavoniji i Baranji.

U Slavoniji i Baranji postoje razna seoska gospodarstva, a jedan od njih je „Seosko gospodarstvo Ivica i Marica“.

Seosko gospodarstvo Ivica i Marica nalazi se u etno selu Karanac u kojem svaka kuća priča svoju priču o davnim, prošlim vremenima koja danas ponovo žive njegujući tradiciju i izvornost.

Na seoskom gospodarstvu Ivica i Marica nudi se smještaj u kući ili apartmanima tijekom cijele godine. Domaćini će vas dočekati s velikim osmjehom na licu i ponuditi Vam udoban smještaj na gospodarstvu, buđenje uz pjev pijetla i cvrkut ptica, obilje domaće hrane, degustaciju vina, tamburašku ili romsku glazbu, jahanje, vožnju fijakerom i seljačkim kolima, izlete u prekrasnu okolicu kao i mnogobrojne dodatne sadržaje: rolanje, vožnju biciklom, štapove za nordijsko hodanje i ostalo, prema vašim željama.

U prelijepom ambijentu ovog gospodarstva možete sudjelovati u radovima na domaćinstvu, organizirati svoje proslave ili poslovne prezentacije, a domaćini će u potpunosti udovoljiti vašim zahtjevima kako bi vaš boravak bio što ugodniji.

U ponudi imaju kuće i apartmane.

➤ **Kuća**

Kuća se nalazi u Karancu, a kategorizirana je s tri sunca. Može se iznajmiti po osobi ili cijela kuća za duži boravak, vikend ili noćenje.

Cijela kuća je namještena ručno izrađenim hrastovim namještajem. Zidovi su oslikani s vrlo zanimljivim starinskim uzorcima te predstavlja pravi primjer kako stari materijali i tehnike izrade oplemenjeni novim, modernim idejama mogu izgledati novo i zanimljivo.¹³

Ibidem

➤ **Apartmani**

U dvorištu gospodarstva Ivica i Marica nalaze se tri jednosobna i dva dvosobna apartmana. Svaki apartman raspolaže svojom kupaonicom, TV i radio prijemnikom te satelitskom antenom. Namještaj je izrađen po mjeri od vrlo kvalitetne pjeskarenje hrastovine koja cijelom prostoru daje osjećaj topline i duh starine. Svaki apartman je oplemenjen detaljima u nekoj drugoj boji: bijeloj, crnoj, smeđoj, bordo, ljubičastoj.

Gostima je na raspolaganju sala za 30-tak gostiju u kojoj mogu ugodno provesti dio dana ili večer, uz živu glazbu po želji. Tu je i veća sala s 50 sjedećih mjesta. U lijepom ambijentu moguće je organizirati raznovrsne prigodne proslave ili se opustiti nakon poslovnog sastanak i uspješno obavljenog posla.

Unutar dvorišta postoji dovoljan broj parkirnih mjesta, a adekvatan smještaj moguće je osigurati i vašem kućnom ljubimcu.

➤ **Dodatni sadržaj**

- posjet Parku prirode Kopačkom ritu
- izleti u okolicu
- obilazak mnogobrojnih vinskih podruma i restorana
- upoznavanje kulturnih i povijesnih znamenitosti: dvorac Eugena Savojskog u Bilju, dvorac obitelji Habsburg u Tikvešu, spomenik u Batini
- vožnja fijakerom i seljačkim kolima
- rekreacija: lov i ribolov, paintballu, golf, veslanje, šetnja (hiking), paragliding (visinski letovi), vožnja biciklima

Postoje još razna mjesta za posjetiti u Slavoniji i Baranji (Villa Zvečevo, Šokačko imanje Acin salaš, Villa Zvečevo, Etno kuća Snašini kućari, Vila Ivanić i mnogobrojni drugi)

Dalje imamo jedan primjer u Središnjoj Hrvatskoj. U Središnjoj Hrvatskoj zaista postoje lijepa mjesta za obići i uživati u mjestu u kojem želite posjetiti. U središnjoj Hrvatskoj postoji najviše kuća i apartmana za obići i posjetiti. Tu su još i (kuća za odmor ZOE, Restoran Žganjer, Jaškovo, Ruralna kuća za odmor grebengradska medna Hiža, Ruralno Wellnes imanje Luna, Villa Grey-Samobor, Vila Pačetina...) stvarno je dug popis za obići ova divna mjesta.

Jedan takav je „Seoski turizam Kezele“.

„Seoski turizam Kezele“ nalazi se na rubu brežuljkaste i pitome šume Marče, u regiji Moslavini, samo 40 minuta vožnje od Zagreba. Imanje je okruženo lijepom prirodom - šumom, livadama, oranicama, voćnjacima i vinogradima, a s imanja se pruža posebno lijep pogled na Moslavačku goru.

Na posjedu se nalazi više autohtonih moslavačkih kuća uređenih za primanje gostiju. U jednoj od dvije autohtone staje obitelj Kezele uzgaja razne vrste domaćih životinja, a u drugoj staji je izložena obiteljska etno zbirka s oko 4.000 starih predmeta i rukotvorina. Ljubitelji starina uživat će u etno zbirci koja je prikupljena stotinu godina, a izloženi predmeti koristili su se još u 19. stoljeću te služili ljudima na selu pri obradi zemlje i u svakodnevnom životu. I zato, iskoristite priliku i posjetite jednu od posljednjih oaza koja čuva običaje, recepte, alate i dah prošlosti koji zauvijek nestaje.

Vinarija i vinograd ponos su imanja Kezele i duša seoskog turizma. Par stotina metara od restorana nalazi se vinograd površine 4 hektara u kojem uzgajaju sljedeće sorte grožđa: Graševina, Škrlet, Chardonnay, Žuti muškat, Rajnski rizling, Merlot, Shiraz i Cabernet Sauvignon. U podrumu ukupnog kapaciteta 50.000 litara dugi niz godina obitelj proizvodi i njeguju kvalitetna moslavačka vina nagrađena zlatnim i srebrnim medaljama.

Ljubitelji domaće kuhinje uživati će u ponudi jela pripremljenih iz namirnica koje sami proizvode i namirnica koje proizvode okolna seoska gospodarstva. Recepti su tradicionalni obiteljski, kao i autohtoni za to područje. Domaći kruh, gibanice, zeljanice, krepke juhe, divljač, kotlovina, marčanski roštilj, peka, pite orehnjače. Tu ima za svakoga ponešto, i za ljubitelje mesa, ali i za vegetarijance.

Subotom i nedjeljom možete jesti do mile volje s moslavačkog stola, inačice švedskog stola na način obitelji Kezele. Svakako najavite svoj dolazak kako zbog gužve ne biste ostali i bez jela i bez stolca.

Želite li odmoriti dušu i tijelo, jednostavno provesti vikend u prirodi ili proslaviti neki vama važan dan, svakako to učinite na imanju obitelji Kezele.

Hrana koja se poslužuje na seoskom gospodarstvu Kezele uglavnom potječe iz vlastite proizvodnje i iz okolnih seoskih gospodarstava. Jela se pripremaju prema tradicionalnim receptima obitelji moslavačkog kraja. ¹⁴

¹⁴ Ibidem

➤ Razne ponude „Seoskog turizma Kezele“

IZBOR IZ JELOVNIKA

- Domaći kruh, gibanice, zeljanice i kiflice iz krušne peći
- Domaća predjela: dimljene kobasice, bela kobasa, hladetina, dimljeni sir, špek, šunka, čvarci, jetrena pašteta, domaći sir i vrhnje, šarani na rašljama
- Domaće juhe: goveđa, pileći *ajngemahtec*, povrtna, juha od buče i juha od gljiva
- Glavna jela: obiteljska kotlovina *Kezele*, seljačko pečenje, marčanski roštilj, seljački ćevap, moslavački but, jela ispod peke (teletina, puretina), jela s raznja (janje, patka, pile, odojak), šumećanski gulaš i fiš paprikaš, pureći odrezak na gazdin način, divljač na lovački način, svatovski odrezak, vegetarijanski specijaliteti iz gazdaričine kuhinje
- Domaće štrudle, pite, orehnjače i makovnjače

PROSLAVE

Ako ste barem jednom doživjeli feštu na selu, sigurno znate da su tamo fešte najveselije i najluđe. Svejedno što se slavi, na selu je uvijek veselo. Svadbe, obiteljska slavlja, doček Nove godine, Martinje i mnoge druge proslave već godinama se ovdje organiziraju za svoje goste s posebnim veseljem.

POSLOVNE GRUPE

U smirujućem seoskom ambijentu možete se potpuno fokusirati na vaše poslovne zadatke. U trenucima odmora, tišina i prirodno okruženje idealan su spoj za opuštanje. Ako ste se pak došli zabaviti, najspontanije i najveselije zabave uvijek su bile na selu! Obilazak imanja, degustacija vina, šetnja šumom, nastupi raznih glazbenih sastava samo su dio ponude za poslovne grupe.

Na spavanju se može smjestiti do 36 gostiju u lijepo uređenim etno sobama, a u selu se iznajmljuju sobe s još 10 kreveta.

NOĆENJE NA SELU

Na imanju Kezele vas očekuje pravi seoski mir i spokoj. Huk sove, cvrčci, žabe, šum vjetra. To su zvukovi noći na selu. Mrak bez svjetlosnog zagađenja i svjež zrak. Jedna noć, vikend na selu ili više dana ovakvog ambijenta okrijepit će vam tijelo i dušu. Sobe za noćenje su uređene u etno stilu i označene su s tri zvjezdice (TV, klima). Dio soba je smješten u autohtonoj moslavačkoj kući iz 1936. godine, a dio u

potkrovlju preuređene staje iz 1930. U ponudi su još i jednokrevetne, dvokrevetne, trokrevetne i četverokrevetne sobe. Povedite svog partnera na romantičan izlet ili dovedite cijelu obitelj!

KUĆA ZA ODMOR

Veliki dnevni boravak s kaminom, 4 sobe za noćenje, vlastita kuhinja, 2 kupaonice i terasa s pogledom!

Kuhari će za vas kuhati specijalitete iz domaće kuhinje, a očekuje vas i niz sadržaja kojima ćete ispuniti svoje vrijeme i kući ponijeti lijepe uspomene.

➤ **Dodatni sadržaj**

Vinarija

Vinarija i vinograd su ponos imanja i duša seoskog turizma. Par stotina metara od restorana nalazi se vinograd površine 4 hektara u kojem obitelj Kezele uzgaja sljedeće sorte grožđa: Graševina, Škrlet, Chardonnay, Žuti muškat, Rajnski rizling, Merlot, Shiraz i Cabernet Sauvignon. U podrumu ukupnog kapaciteta 50.000 litara dugi niz godina proizvode i njeguju kvalitetna moslavačka vina nagrađena zlatnim i srebrnim medaljama.

Osim vina, proizvode brojne rakije i likere dobivene od voća iz moslavačkih voćnjaka i vinograda. Sve spomenute proizvode možete kušati i kupiti na imanju!

Etno zbirka

U velikoj drvenoj staji staroj gotovo 100 godina, postavljena je obiteljska etnografska zbirka. Dugi niz godina sakupljani su stari seoski predmeti koji su utemeljili zbirku od 4000 izložaka. Manji dio zbirke izložen je u restoranu koji se sastoji od dvije autohtone moslavačke kuće iz 1880. i 1922. godine, zatim u sobama za noćenje i u kućici iz 1910. koja služi kao souvenir shop. U zbirci je izložen čitav niz predmeta kojima su se koristili ljudi u 19. i prvom dijelu 20. stoljeća. Teško je pobrojati sve pa ćemo spomenuti samo neke: posuđe, ćupovi, pegle, mlinci, vinske preše, brente, brijaći pribor, preslice, glazbeni instrumenti, kola, saonice, jarmovi, plugovi itd.

Sportski tereni

Na prostranom travnjaku uređeni su tereni za mnoge sportove: teren za nogomet s 2 mala gola, teren i mreža za odbojku (koja se može spustiti za badminton) i popločeni košarkaški teren s jednim košem. Na posebnom prostoru smješten je stol za stolni tenis. Ljubitelji gađanja mogu se zabaviti lukom i strijelom ili visećom kuglanom.

Jahanje

Za jahanje u manježu sedlaju se konji posavci koji su poznati po svojoj mirnoći i dobroćudnosti. Jahanje za djecu i neiskusne jahače je uz pratnju i asistenciju, a iskusniji jahači mogu jahati sami (organizirano terensko jahanje).

Dječje igralište

Veliko dječje igralište puno je kućica, mostića, tobogana i raznih ljuljački i penjalica. Nalazi se usred uređenog travnjaka, a cijelo dvorište je ograđeno i nema velikih prometnica u blizini.

U nastavku završnog rada donosi smještaj u Istri. I tu se nalaze jedno od predivnih mjesta za obići a ja ću opisati jednu od njih a to je „Agroturizam ograde“

Imanje Agroturizam Ograde nalazi se u srcu Istre, selu Lindarski Katun, nedaleko Žminja, na području grada Pazina.

Povijest sela je interesantna. Riječ katun romanskog je porijekla i označava privremeno pastirsko naselje. Takva su naselja ponekad, zbog svojih povoljnih uvjeta, prerasla u selo. To se dogodilo i s Lindarskim Katunom.

Domaćini se na imanju bave poljoprivredom, uzgojem domaćih životinja i agroturizmom. S posebnom ljubavlju se ovdje uzgajaju konji, ali velika pažnja posvećuje se i uzgoju ostalih životinja. Na imanju se uzgajaju i kokoši, patke, guske, fazani, golubovi, psi i mačke.

Gosti se ovdje dočekuju s velikom pažnjom. Oni ovdje mogu osjetiti istinsku povezanost ljudi i životinja s prekrasnom prirodom koja ih okružuje.

➤ **Smještaj**

Na imanju Agroturizam Ograde su gostima na raspolaganju dva smještajna objekta za ukupno 12 - 14 osoba.

Smještaj u ruralnoj kući za odmor

To je prekrasna kamena kuća, namještena u rustikalnom stilu, idealna za smještaj i udoban boravak za 6 - 8 osoba.

Kuća se sastoji od prostranog dnevnog boravka s kaminom SAT/TV i pomoćnim ležajem, kuhinjom, 3 dvokrevetne sobe, 2 wc-a. Kuhinja je potpuno opremljena sa svim kućanskim aparatima: kombinirani štednjak (plin - struja), aparat za filter kavu, hladnjak sa zamrzivačem, kompletan kuhinjski pribor.

- iz kuće se izlazi na terasu i vlastiti travnjak
- parkiranje je moguće za više vozila u dvorištu kuće
- kuća je posebno pogodna za boravak djece i invalidne osobe s pratnjom.

Smještaj u apartmanu

To je klasično namješten apartman, a nalazi se u obiteljskoj kući. Sastoji se od:

- 3 dvokrevetne sobe (jedna soba ima bračni krevet),
- dnevni boravak (SAT/TV),
- kuhinja opremljena mini štednjakom na struju, hladnjakom, aparatom za kavu.
- kupatilo sa WC-om. Parking u dvorištu

Ugostiteljska ponuda

U sklopu imanja nalazi se i konoba s ognjištem u kojoj se pripremaju brojna izvorna istarska jela: pršut, sir, fuži, pljukanci, domaće kokoši, domaće kobasice i ombolo, čripnje, sezonske maneštre, sezonska jela od gljiva i šparoga i drugo. U ponudi je i bogati izbor pića: bijelo vino Malvazija, crno vino Teran, a od rakija tu su: smrekva, orahovac, medovača, biska, rakija od domaćih trava.

➤ **Dodatni sadržaj**

Na imanju su uistinu moguće brojne aktivnosti:

Jahanje

- organizira se isključivo rekreativno jahanje uz pratnju kroz prirodu
- konji naših domaćina su izrazito blagog karaktera i pogodni su za djecu, za osobe s posebnim potrebama i za sve one koje nikad nisu probali jahati

Vožnja kočijom

Potrebna je najava nekoliko dana ranije.

Radovi na imanju

- gosti koji borave na imanju ili izletnici mogu se uključiti u radove:

- čišćenje štale i timarenje konja (jahanje gratis)
- sezonski poljoprivredni radovi - sadnja, sjetva, ubiranje plodova, okopavanje, košnja i ubiranje sijena (uključujući ručak ili večeru)

Radionice (po dogovoru)

- kuhanje tradicionalnih jela
- spremanje zimnice
- predenje vune
- pletenje košara

Vožnja biciklom

Kraj je izrazito pogodan za rekreativne i obiteljske vožnje biciklom, bilo asfaltnim cestama ili razgranatom mrežom neasfaltiranih puteva i prirodnih puteljaka kroz šumarke i polja

Pješačenje

Imanje je smješteno na samom rubu sela, što pruža izravan kontakt s prirodom i daje neograničene mogućnosti pješačenja i upoznavanja okoline.¹⁵

¹⁵ Ibidem

Mogućnosti koje se nude na području razvijanja ruralnog oblika turizma ne podilaze samo zadovoljenju turista i novitet njihovog znanja. Razvoj ruralnog oblika također pozitivno djeluje na sve proizvođače takvih ponuda te razvijanju njihovih turističkih seljačkih obiteljskih proizvođača, OPG-ova, vinotočja, eko – etno sela, tradicijskih kuća za odmor i sličnih smještajnih jedinica. Svojim raznolikim uslugama nude proživljavanje seoskih aktivnosti i zadataka turistima koji u svom svakidašnjem životu nisu upoznati sa sličnim već žive urbanim načinom života.

7.ZAKLJUČAK

Pisanjem ovog završnog rada može se zaključiti da ruralni turizam predstavlja značajan faktor u funkciji ruralnog razvoja. Naime, njegov značaj prvenstveno se očituje u međusobnoj povezanosti poljoprivredne proizvodnje, proizvodnje tradicionalnih proizvoda, prezentiranja tradicije (običaja i baštine), tradicionalne gastronomije i ostalih turističkih usluga. Razvoj ruralnog turizma temeljen je na održivom razvoju, koji omogućuje njegov rast i razvoj bez oštećivanja i iscrpljivanja onih faktora na kojima se temelji, kao što je zdrava klima, nezagađeni zrak, tlo i voda, odsutnost buke, odsutnost potencijalnih opasnosti od elementarnih nepogoda, očuvana priroda, očuvano graditeljsko nasljeđe, očuvane sociokulturne značajke, slikoviti krajobraz i mogućnost slobodnog kretanja turista.

Hrvatska ima dugu tradiciju bavljenja turizmom, no turistička djelatnost je prvenstveno vezana uz primorski dio, a glavnu ponudu predstavljaju sunce i more. Dakle, iako Hrvatska ima značajnu i važnu prirodnu i sociokulturnu resursnu osnovu za razvoj turizma u svim njezinim područjima, a ne samo u primorskom, važno je istaknuti da ta osnova nije dovoljno i na pravi način iskorištena. Upravo zbog toga ruralni turizam u Hrvatskoj unatoč ogromnom potencijalu još uvijek nije dovoljno razvijen što je posljedica niza ograničenja, počevši od zakonske regulative, nedefinirane nadležnosti koja se prožima kroz više ministarstava (poljoprivreda, turizam, ruralni razvoj) do ograničenja na razini lokalnih zajednica, turističkih zajednica, te intrinzičnih čimbenika – onih na razini samog obiteljskog poljoprivrednog gospodarstva.

S ciljem većeg napretka ruralnog turizma u Hrvatskoj, a samim time i razvoja ruralnih područja, potrebno je napraviti detaljnu analizu stanja, te poduzeti prave mjere kako bi započeo dugoročan proces poboljšanja. Navedeno je potrebno provoditi na nacionalnoj, ali i županijskoj i lokalnoj razini budući da mjesta za napredak ima.

8.LITERATURA

KNJIGE:

1. Ružić, Pavlo (2005), Ruralni turizam, Poreč, Institut za poljoprivredu i turizam
2. Krajnović i sur. (2011): Strateško upravljanje razvojem ruralnog turizma – problemi i smjernice. Oeconomica Jadertina 1/2011., str. 34.
3. Demonja Damir, Ružić Pavlo (2010), Samobor, Ruralni turizam u Hrvatskoj
4. Dobre, R. (2005) Počela turizma, Šibenik, Visoka škola za turistički menadžment,

INTERNET STRANICE:

1. http://arhiva.rera.hr/Portals/0/docs/eu-turizam/ruralni-turizam-strategija.pdf?fbclid=IwAR2L9D1BP15scB3YS2BjynanZbHegvA3EkM_0Uxp35kxE0mSzdMtJadJqb4 (9.1.2019)
2. <https://www.agroklub.com/seoski-turizam/razvoj-seoskog-turizma/2906/> (11.1.2019.)
3. [HTTP://WWW.RURALNA.HR/?PAGE=SEARCH&T=1&REF=MENU](http://www.ruralna.hr/?PAGE=SEARCH&T=1&REF=MENU) (14.1.2019)
4. CIFRIĆ I.,: RURALNI RAZVOJ I MODERNIZACIJA / PRILOZI ISTRAŽIVANJU RURALNOG IDENTITETA/, ZAGREB, INSTITUT ZA DRUŠTVENA ISTRAŽIVANJA 2003. STR. 423-426. [HTTP://WWW.HRCAK.SRCE.HR/FILE/55294](http://www.hrcaak.srce.hr/file/55294) (27.2.2019.)

OSTALI IZVORI:

1. HGK (2015): Ruralni turizam Hrvatske – nacionalni katalog
2. Lukić, A. (2010): O teorijskim pristupima ruralnom prostoru. Hrvatski geografski glasnik. 72/2, 49-75., str. 52.
3. Kantar, S. (2016): Razvoj održivoga ruralnog turizma : Potencijal Koprivničko-križevačke županije. Doktorska disertacija. Filozofski fakultet, Zagreb.

4. Odbor za turizam Hrvatskog Sabora (2014): Mogućnosti razvoja ruralnog turizma u RH.
5. K.Svržnjak, et. al.; Ruralni turizam
6. Franić, R. (2006): Politika ruralnog razvitka – nova prilika za Hrvatsku. Agronomski glasnik, str. 225.